

РИСУНОК В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бабенко Віктор Савелійович

старший викладач

Маслова Світлана Анатоліївна

старший викладач

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка

М. Полтава, Україна

Вступ./Introduction. Традиційно рисунок споконвіку покладається в основу всіх проявів і різновидів образотворчої діяльності. Цим пояснюється його непересічна значущість в процесі опанування образотворчою грамотою, але цим вона жодним чином не обмежується в контексті розвитку новітніх інформаційно-комунікативних технологій.

Мета роботи./aim. Розглянути навчальну дисципліну рисунок в контексті розвитку новітніх інформаційно-комунікативних технологій

Матеріали і методи./Materials and methods. Сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікативних технологій, орієнтовані на тотальну візуалізацію всієї питомої інформації виявляють певні специфічні аспекти опанування рисунком, пов'язані з наявністю так званих гаджетів (смартфонів, айфонів, планшетів) та активне їх використання здобувачами освітніх послуг у навчальному процесі. То бодай би вони їх принаймні правильно використовували. Так ніт же. Фіксація зображення фотоспособом змушує акцентувати увагу на кардинальних відмінностях між фото і рисунком, для фахівців очевидну і загальновідому, чого не можна сказати про переважну більшість здобувачів освітніх послуг. А в навчальній програмі на це часу не передбачено, хоча йдеться про істотну річ, а саме – формування адекватних принципів візуального сприйняття, тобто вміння не лише дивитися але й бачити, сприймати об'єкти зображення не тільки візуально а й інтелектуально. В структурі традиційної дидактичної парадигми образотворення це

відбувається цілком природньо і органічно, поступово і поетапно.

Зрештою, практично будь який рисунок являє собою не що інше, як відтворення на двовимірній площині аркуша реальних тривимірних об'єктів. Це спонукає педагога перед початком навчання, а не лише в процесі опанування рисунком акцентувати увагу здобувачів освітніх послуг на специфічних особливостях психофізіології візуального сприйняття, та їх урахування в образотворчій діяльності, рівно як і пояснення того, чим візуальне сприйняття кардинально відрізняється від фотозображення. Натомість, якщо цим не перейматися відразу і постійно, тоді в процесі опанування рисунком нівелюється сама ідеологія цілепокладання його створення у навчальному процесі. Тобто відмінність механічного відтворення зображення фотоспособом належить ясно, свідомо і однозначно відрізнити від творчого процесу рисування.

Поміж основних вад створення рисунку «за участю і сприянням» фотопристроїв варто виділити бодай головні поміж них. Найочевиднішим у даному сенсі є спотворення об'єктивом гаджетів пропорційних співвідношень природи, котра легко коригується елементарним дотриманням правильної відстані до природи. Іншою напастю постає нівелювання дотримання плановості елементів зображення в рисунку, а також перспективні деформації природи, зумовлені властивою гаджетам оптикою (наприклад, той самий ефект «риб'ячого ока», діорамної та панорамної перспективи). Крім того, зрештою, змальовування об'єкту зображення з площини екрана – то є не що інше, як перенесення його з однієї двовимірної площини на іншу, але таку саму двовимірну. За цих обставин інтелектуальна складова процесу рисування цілковито нівелюється та сприймається як прикра зайвість в процесі створення рисунка. В наслідок того рисування перетворюється на змальовування – процес примітивний і суто механічний, а, зрештою й просто непотрібний за наявності інших форм і способів трансляції візуальної інформації.

Але, саме в основі усіх цих мислимих і немислимих інших форм і способів трансляції візуальної інформації у сфері 2D та 3D-моделювання саме

рисунок і покладається, тобто він первинний в основі новітніх інформаційних технологій. Що і належить насамперед пояснювати з усією можливою переконливістю та наполегливістю здобувачам освітніх послуг.

Варто відразу розповісти про наявність конструктивного та тонового рисунка, та наочно на еталонних взірцях того й іншого проілюструвати принципову відмінність поміж ними, як двома крайнощами у своїх граничних виявах, усе розмаїття форм і методів створення рисунка саме й знаходиться. Тобто, в залежності від вирішуваної в рисунку задачі, яким чином і в якій «пропорції» вони застосовуються у кожному конкретному випадку. Відповідно, виникає потреба визначеності у питанні, що превалює в тому чи іншому конкретному випадку – показ форми, як це ми маємо в академічному живописі, чи оповідь-аналіз форми, як це ми маємо в скульптурі, архітектурі, дизайні.

І тут з усією очевидністю стає зрозумілою потреба постановки у кожному навчальному завданні з рисунку тієї чи іншої мистецької задачі та конкретні шляхи її вирішення засобами рисунка у кожному окремому випадку. Тобто маємо усвідомлення потреби системності у процесі навчання рисунку, поступовості та поетапності процесу опанування «образотворчою премудрістю». Останнє, в свою чергу, сприяє формуванню у здобувачів освітніх послуг здатності та спроможності вирішення значного обсягу образотворчих задач засобами рисунка.

Мета навчального рисунку полягає у розвитку загальної художньої культури здобувачів освітніх послуг, формуванні вмінь аналізувати і зображувати об'ємні форми на площині, виробленні практичних навичок рисування з натури та за уявою.

Основні завдання дисципліни:

- розвиток аналітичного мислення, розуміння конструктивної основи зображуваних об'єктів, аналіз їх будови, уявне моделювання форми, пошук оптимальних варіантів композиції рисунка;

- формування просторового сприйняття та уяви, здатності бачити й передавати в рисунку форму, її об'єм, вміння перспективної побудови зображення;

- опанування принципів побудови реалістичного зображення на площині шляхом виконання систематичних вправ, розуміння закономірностей побудови форми моделі і використання їх у практичній роботі над зображенням;

- формування усвідомлення цілісності зображення, оволодіння принципом роботи від загального до частин, вміння деталізувати, не руйнуючи цілого, вірно визначати тонові відношення;

- формування практичних графічних умінь, здатності до пошуку засобів, що підкреслюють найбільш характерні особливості зображуваної моделі та сприятимуть найбільшій виразності рисунку.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освітніх послуг повинні бути ознайомленими з основними принципами композиційного розміщення зображуваних об'єктів на аркуші; дидактичними основами конструктивного рисунка та послідовністю його виконання, володіти засобами відображення об'ємної форми на площині та закономірностями її візуального сприйняття; принципами перспективного зображення моделі та її компонентів; закономірності стану освітлення предмету (світло, напівтінь, власна тінь, рефлекс і падаюча тінь);

Це, так би мовити – загальні положення, але у процесі їх опанування належить враховувати специфічні особливості принципів візуального сприйняття, природно властиві людині. Серед них, насамперед, превалювання в зображенні просторових об'єктів застосування принципів перцептивної, а не лише аксонометрії та лінійної перспективи, оскільки умовність зображення щодо натури, обмеженість виразових засобів рисунка, дотримання міри необхідної достатності трансльованої в рисунку інформації у кожному конкретному випадку сукупно та призводить до потреби формування та напрацювання творчих підходів у процесі навчання рисунку здобувачами освітніх послуг. Тобто, поряд з формуванням і вихованням культури

візуального сприйняття належить імпантувати у свідомість шляхи і методи їх творчого впровадження і здійснення.

В процесі оволодіння навчальним рисунком здобувачі освітніх послуг повинні оволодіти такими вміннями : приймати оптимальне композиційне рішення; правильно визначити пропорції зображуваного об'єкта; наочно демонструвати конструктивно-пластичний аналіз структури зображуваного об'єкту.

Суттєвою особливістю дидактичних засад, покладених у підґрунтя освітньої парадигми дисциплін образотворчого циклу кафедри образотворчого мистецтва психолого-педагогічного факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка поруч з оволодінням образотворчими навичками неодмінне вміння здобувачів освітніх послуг аналізувати і обґрунтовувати правильність та правомірність застосування тих чи інших форм і методів вирішення творчих задач у рисунку. Задля цього в навчальній програмі застосовується якнайширший спектр завдань, розрахований і розподілений на увесь термін навчання. Поруч з академічними постановками поміж завдань мають місце начерки, шкіци, пленерні замальовки, творчі завдання, скеровані на вияв мистецької індивідуальності здобувачів освітніх послуг. На самостійне опрацювання покладається завдання копіювання класичних взірців академічного рисунка, дотичне до поточних навчальних завдань.

Разом з тим, майбутні вчителі мають володіти професійними навичками викладання дисципліни «Рисунок» як у закладах загальної середньої освіти так і в гуртковій роботі.

Задля цього в групах на парах з рисунку постійно відбуваються проміжні перегляди тих чи інших етапів роботи над рисунком, де здобувачі освітніх послуг під керівництвом викладача мають можливість проаналізувати як власний рівень виконавської майстерності так і порівняти та співставити його з загальним рівнем групи. За бажанням, або за пропозицією наставника кожен з них мусить вербалізувати, піддати аналізу позитивні та негативні аспекти у власному рисунку, рівно як і спробувати дати йому об'єктивну фахову оцінку.

В групі відбувається обговорення та конструктивний аналіз перебігу виконання навчальних завдань. Неформальне спілкування й обмін думками з приводу результатів проміжного перегляду сприяє поглибленню розуміння вирішуваних в тому чи іншому завданні навчальних задач, налагодженню «зворотного зв'язку» як між викладачем і групою, так і формування колективного розуміння групою цілей та мети завдання, рівно, як і шляхів його здійснення.

Результати та обговорення./Results and discussion На підсумковому (семестровому) перегляді викладач аналізує результати навчального процесу, виявляє рейтинг успішності за даний семестр за участі представників кафедри та деканату.

Після оголошення результатів перегляду в групі відбувається ґрунтовний аналіз загальних помилок (за їх наявності), окреслення шляхів та тенденцій подальшого навчання рисунку, формулювання завдань на наступний семестр.

Висновки./Conclusions. Рисунок є обов'язковою навчальною дисципліною у змісті професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Варто зазначити, що теоретико-практичний та дидактичний матеріал із дисципліни «Рисунок» у повному обсягові надається кожній групі на початку семестру у електронній формі, що дає можливість уникнення здобувачами освітніх послуг сумнівних «знахідок» в мережі Інтернет.

На наш погляд, саме такий підхід сприяє ефективному опануванню студентами базовою теоретичною підготовкою з рисунку; формуванню вмінь аналізувати і зображувати об'ємні форми на площині; виробленню практичних навичок рисування з натури та за уявою; розвитку загальної художньої культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.